

OCENJEVALNI OBRAZEC ZA VREDNOTENJE RAZLAGALNEGA ESEJA

**REGIJSKO SELEKCIJSKO TEKMOVANJE
S PODROČJA SLOVENŠČINE ZA CANKARJEVO PRIZNANJE 2025/2026**

- 3. in 4. letnik – gimnazijski programi
- 3. in 4. letnik – srednji strokovni programi
- 1. in 2. letnik – poklicno-tehniški programi

Feri Lainšček: *Kurja fizika*

Ta obrazec po tekmovanju vstavite v žigosani list A3, na katerega je tekmovalac napisal razlagalni esej. Obrazca ne ločujte od razlagalnega eseja, da ne pride do zamenjave.

Ime in priimek tekmovalca (ali šifra): _____

Dosežene točke: **A:** _____   **B:** _____   **C:** _____   **Č:** _____

A Razumevanje – do 20 točk	Doseženo število točk
Razlaga vpliva realnega in metafizičnega/domišljjskega sveta z navezavo na odlomek (4 točke) ter utemeljitev z dvema dogodkoma iz romana (3 točke + 3 točke) – do 10 točk	
Razlaga pomena izobrazbe v romanu z navezavo na odlomek – do 4 točke	
Ponazoritev pomena izobrazbe za Fêreka, mater in očeta – do 6 točk	
SKUPAJ A	

B Uporaba književnega znanja – do 10 točk	Doseženo število točk
Utemeljitev posebnosti Lainščkovega romana v primerjavi s tipičnim avtobiografskim romanom – do 6 točk	
Ustrezna raba literarnovednih pojmov – do 4 točke	
SKUPAJ B	

C Prepričljivost osebnega odziva – do 10 točk	Doseženo število točk
Razmislek o avtorjevem spoznavanju samega sebe ob ustvarjanju avtobiografskega romana – do 2 točki	
Presoja o prisotnosti želje po preseganju meja domačega okolja v sodobnosti in utemeljitev s primerom – do 4 točke	
Izvirnost in ustvarjalnost pisanja – do 4 točke	
SKUPAJ C	

Č Jezikovna pravilnost in zgradba besedila – do 10 točk	Doseženo število točk
Upoštevana jezikovna pravilnost – do 4 točke	
Upoštevana slogovna ustreznost – do 3 točke	
Upoštevana ustrezna zgradba – do 3 točke	
SKUPAJ Č	

Pripombe, komentarji (ocenjevalec lahko zapiše svoja opažanja, ki so podlaga za razpravo komisije):

Datum:

Predsednik regijske komisije:

MERILA ZA VREDNOTENJE RAZLAGALNEGA ESEJA

- 3. in 4. letnik – gimnazijski programi
- 3. in 4. letnik – srednji strokovni programi
- 1. in 2. letnik – poklicno-tehniški programi

Feri Lainšček: *Kurja fizika*

A Razumevanje – do 20 točk

- **Razlaga vpliva realnega in metafizičnega/domišljjskega sveta z navezavo na odlomek ter utemeljitev z dvema dogodkoma iz romana – do 10 točk**

Pri predstavitvi smo pozorni na to, da tekmovalec/tekmovalka predstavi vpliv obeh svetov na Fêrekovo življenje, tako realno kot metafizično/domišljjsko, in v razmišljanju dokaže razumevanje odlomka iz spremne besede (4 točke).

Vsakega od svetov poveže z dogodkom iz romana (3 točke + 3 točke).

Npr.:

Fêrek je izjemno radoveden deček, zelo dovzeten za vsakršne vplive iz okolja, v katerem odrasča. To okolje po eni strani človeka sili, da ostaja realen in se zaveda zapostavljenosti obmejnega sveta, revščine ter pomanjkanja možnosti za izhod iz različnih stisk, po drugi strani pa je svet, ki ga obdaja, prežet s pradavnimi običaji in verovanjem. Tako Fêrek odrasča ob obojem in to pomembno vpliva na njegovo razumevanje sveta.

Po eni strani veruje v belo vilo, ki jo srečuje ob potoku, se pogovarja z živalmi in je očaran ob materinih čarobnih pripovedih. Po drugi strani na njegov nagel razvoj vplivajo sestrina in materina odsotnost, ki morata na delo v Avstrijo, očetov trd boj, povezan z gradnjo hiše, prva ljubezenska razočaranja ipd. Tako postane izjemno dovzeten za vse, kar mu življenje prenese na pot, in vse, kar se zgodi, doživlja polno in z »veliko ljubezni do življenja«, kot v spremni besedi izpostavlja tudi Ignacija Fridl Jarc.

Tako na primer sanje o tem, kako mu uspe prepričati kralja in kraljico, da je edini, ki jasno loči med dvojčicama, princeskama Irinko in Ivanko, razume kot pomemben signal, da se opogumi in Ivanki izpove ljubezen. Po drugi strani ga ravno razočaranje ob napaki, ki jo stori, ko vtakne ljubezensko pismo za Ivanko v sestrično šolsko torbo, pomembno strezni. V nadaljevanju romana spremljamo, kako zna zrelejši gledati na povezanost med moškimi in žensko, tudi ko opazuje svoja starša (ko se poslavljata od hiše, ko plešeta ob koncu romana ipd.).

Pri razlagi se lahko naveže tudi na druge motive: npr. metanje kovanca v vodnjak želja, srečanja z belo ženo, pogovor z astronauti, materin prenos pepela v novo hišo, pogovori z mačkom Cirijem in petelinom Kukijem ipd.

– **Razlaga pomena izobrazbe v romanu z navezavo na odlomek – do 4 točke**

Za smiselno in poglobljeno razlago pomena izobrazbe v romanu (na splošno) prejme do 4 točke. Pri tem se mora navezati na priloženi odlomek (npr. parafrazira besede: *bo lahko prišel najdlje, Dolénci so bili na začetku sveta, iz njega nekaj bo*).

Npr.:

V romanu, ki se dogaja v Doléncih, vasici na robu vsega, je izobrazba morda ključ do tega, da se posamezniku uspe rešiti životarjenja in vsakodnevnega trdega boja za obstanek. O tem sanjari že na začetku romana tudi Fêrek, ki se ob pomembnem zgodovinskem dogodku, tj. pristanku na Luni, zave svoje postavljenosti v to podeželsko okolje in izrazi željo po tem, da bi se mu uspelo iz njega dvigniti. Tako namreč lahko razumemo besede iz odlomka, da so Dolénci na začetku sveta, pripovedovalec pa si od tod želi nekam daleč. Ne ve še, ali mu bo uspelo, zaupa pa ljudem, ki mu prigovarjajo, naj se še naprej pridno uči. Uspeh v življenju torej pogojuje izobrazba. Kljub temu mnogi v Fêrekovi okolici ostajajo za vse, kar se dogaja v svetu in znanosti, nezainteresirani in bolj zaupajo svoji delavnosti, zakonom narave, bogu in drugim magičnim silam, so vdani v usodo ali pa, tako kot Fêrekova sestra mala Trejzka, prihodnost vidijo povsod drugod, samo v Doléncih ne.

– **Ponazoritev pomena izobrazbe za Fêreka, mater in očeta – do 6 točk**

Za vsako predstavitev (Fêrek, mati, oče) tekmovalec/tekmovalka prejme (2 + 2 + 2 točki). Ni obvezno, da o vseh treh osebah razpravlja enakovredno, pomembno je, da v razlago vključi raznolik pogled vseh treh. Vsaj pri enem naj bo ponazoritev razširjena.

Npr.:

Fêrek je odličen učenec, rad hodi v šolo in ima same petice. Celo počitnic se ne veseli tako kot njegovi sošolci. Zanj so, kot pravi, zapravljanje časa, šolo si želi čim prej končati. Pričakuje, da bodo vsi zainteresirani vsaj za nekaj tako veličastnega, kot je prenos prvega pristanka na Luni, a pri sosedih, ki imajo televizor, ni nikogar, ki bi ga to zanimalo. Fêrek je nad tem razočaran, zdi se, da okolici celo zameri, da se tako oklepa nevednosti. Nanj pa pravzaprav vpliva spodbudno: dodatno ga motivira za učenje, saj sanja, da bo tudi sam nekoč postal astronaut, ki bo pristal na Veneri in v vesoljski pesek zapičil jugoslovansko zastavo.

Mati Trejzka Fêrekovih sanjarjenja ne razume. Skrbi jo, da se še vedno ni dovolj zresnil, kar bi pričakovala od dečka, ki že hodi že v šolo. Tudi Fêrek ne podpira njenega pogleda na svet: mati je namreč zelo verna in vse, česar ne razume, prepušča bogu. Pri šolskem delu mu mati ne more pomagati, morda le pri seštevanju in odštevanju. Slepota tudi zaupa vsakršni avtoriteti; Fêreka recimo uči, naj vselej spoštuje tovarišico – tudi v primeru, če se mu bo zdelo, da nima prav.

Oče Pištek je drugačen. Zelo je vesel sinove odličnosti, ponosen je nanj in spodbuja njegovo radovednost. Zaveda se namreč, kako je bil zaradi prevelike socialne stiske za to izkušnjo sam prikrajšan, in verjame, da jo bo Fêrek lahko premagal, če bo v šoli uspešen. Sam bolj zaupa svoji resnici. O vsem oblikuje svoje mnenje in v nasprotju z materjo avtoritete ne spoštuje. Celo kaj tako logičnega, kot je statika novogradnje, je pripravljen postaviti na glavo. Ob koncu pove, da ve, da je vse, kar zadeva gradnjo nove hiše, »ena kurja fizika«. Zaveda se torej, da se ne naslanja na preverjeno znanost in fizikalna dejstva, temveč bolj sledi svoji intuiciji.

B Uporaba književnega znanja – do 10 točk

– **Utemeljitev posebnosti Lainščkovega romana v primerjavi s tipičnim avtobiografskim romanom – do 6 točk**

Tekmovalec/tekmovalka z zapisom dokaže, da pozna pojem avtobiografski roman in ob tem navede nekaj njegovih tipičnih značilnosti. Za to prejme do 2 točki. Obenem jasno opredeli vsaj dve posebnosti Lainščkovega romana, za kar prejme do 4 točke.

Npr.:

Avtobiografski roman je vrsta romana, v katerem avtor pripoveduje zgodbo, ki temelji na njegovem lastnem življenju. Izhaja iz lastnih izkušenj, spominov, odnosov in občutkov, a jih literarno preoblikuje, da je pripoved zanimivejša. Čeprav je glavni lik običajno avtor sam, cilj avtobiografskega romana ni natančno dokumentiranje življenja, temveč ga ustvarjalno predstaviti tako, da se bralec v zgodbo vživi.

Tudi Lainščkovi trije romani (*Kurji pastir*, *Petelinje jajce* in *Kurja fizika*) so avtobiografski in predstavljajo pisateljevo otroštvo. Roman *Kurja fizika* pripoveduje o Fêrekovih dogodivščinah od devetega leta starosti. Postavljen je v avtentično okolje in skuša doživeto predstaviti čas, ko se je družina lotila gradnje nove hiše. Pripoved odstopa od običajne avtobiografije. Večinoma je sicer realna, a zelo literarizirana – natančno in čustveno doživeto spregovori tudi o takih dejstvih, ki se jih pisatelj v času, ko piše roman, najbrž ne more več spominjati in so torej **fiktivna**.

Lainšček se avtentičnosti prikaza okolja približa tudi **z jezikom**. V pripoved vključuje mnoge dialektizme. Jezik je bralcu dostopen, preprost, neposreden, veliko je tudi vulgarizmov. Vse to živo pričara svet, v kakršnem je odraščal.

Lainščkov roman vsebuje tudi veliko **ironije**, na kar nakazuje že naslov (oziroma naslovi vseh treh romanov), ki vsebuje »kurjo« metaforiko. Brez zadrege opisuje svoje otroštvo na dvorišču kmečkega okolja v pogovoru z domačimi živalmi.

Roman je napisan v **tretji osebi**. Tako Lainšček lažje prehaja iz realnega (npr. čas šolanja) v domišljjski svet (npr. pogovor z mačkom).

– **Ustrezna raba literarnovednih pojmov – do 4 točke**

Za ustrezno in smiselno uporabo literarnovednih pojmov tekmovalec/tekmovalka prejme največ 4 točke; zaradi nepoznavanja omenjenih pojmov se odšteje ustrezno število točk.

Npr.:

Literarnovedni pojmi: pripovedno besedilo, proza, roman, snov, tema, motivi, ideja, dogajalni kraj in čas, (prvoosebni) pripovedovalec, avtobiografski roman, razvojni roman, sintetična tehnika, retrospektiva ...

Literarnozgodovinski pojmi: npr. sodobna slovenska književnost, magični realizem.

C Prepričljivost osebnega odziva – do 10 točk

– Razmislek o avtorjevem spoznavanju samega sebe ob ustvarjanju avtobiografskega romana – do 2 točki

Vprašanje je odprtega tipa in ne zahteva enoznačnega odgovora. Pričakujemo, da tekmovalec/tekmovalka razloži avtorjevo izkušnjo (brez faktografskih podatkov) in se osredotoči na to, kako avtor sam razume lastno pisanje (samospoznavanje). Za smiseln zapis prejme do 2 točki.

Npr.:

Avtobiografski roman ni samo način, kako avtor sporoča svojo življenjsko zgodbo bralcu, ampak tudi proces samospoznavanja. Ko se vrača v svoje spomine, jih ureja, premleva in iz njih izbira najpomembnejše trenutke, se pogosto bolje zaveda, kdo je bil in kdo je postal. Pisanje mu omogoča, da razume lastne napake, odnose z bližnjimi in svoja čustva. Tako morda še trdneje oblikuje svojo identiteto, kar lahko pomembno vpliva na njegovo doživljanje sedanjosti.

– Presoja o prisotnosti želje po preseganju meja domačega okolja v sodobnosti in utemeljitev s primerom – do 4 točke

Vprašanje dovoljuje različne odgovore. S 4 točkami vrednotimo vsako osebno presojo, ki je ustrezno utemeljena s primerom iz sodobnega sveta. Če v zapisu manjka utemeljitev s primerom, tekmovalec/tekmovalka prejme največ 2 točki.

Npr.:

Menim, da si tudi danes večina ljudi v procesu svojega razvoja želi preseči svet, iz katerega izhaja. Morda se želi oddaljiti od družine in se osamosvojiti, dokazati se v svetu, ki ji je tuj, sploh, če odrasča v slabših razmerah, ki ne nudijo veliko priložnosti. Če je okolje omejujoče – če doma na primer ni veliko možnosti za izobraževanje, če ni podpore ali če je skupnost zelo zaprta – je povsem logično, da si predvsem mladi želijo drugam – bodisi v mesto bodisi v tujino, nekam, kjer lahko pokažejo, kaj zmorejo. V takem primeru izobrazba postane orodje, s katerim lahko odpremo vrata, ki bi sicer ostala zaprta.

Primer iz sodobnega življenja bi lahko bil nekdo, ki odrasča v manjšem kraju, v katerem ni veliko delovnih mest. Recimo dijakinja, ki je morda celo prva v družini z željo po univerzitetni izobrazbi, zaveda pa se, da so v večjih mestih ali v tujini boljše zaposlitvene možnosti. Njena odločitev, da gre študirat drugam, ne pomeni, da kakor koli zavrača dom, ampak le to, hrepeni po boljši prihodnosti. Tako dejansko preseže meje svojega prvotnega okolja – ne samo geografsko, ampak tudi v smislu znanja, izkušenj in celostnega razvoja.

– Izvirnost in ustvarjalnost pisanja – do 4 točke

Za izvirno pisanje tekmovalec/tekmovalka prejme največ do 4 točke.

Svojo izvirnost in ustvarjalnost pokaže z nepričakovanim, zanimivim in s prepričljivim pristopom, npr. s slikovitim načinom izražanja razmišlja izven ustaljenih okvirov, in ponudi svež pogled na temo, poveže različne koncepte in tako ustvari nove povezave ipd.

Č Jezikovna pravilnost in zgradba besedila – do 10 točk

Tekmovalec/tekmovalka za **jezikovno pravilnost in slogovno ustreznost** svojega eseja prejme **največ 7 točk**, od tega **največ 4 za jezikovno pravilnost in največ 3 za slogovno ustreznost**:

- 4 točke – za jezikovno brezhibno nalogo le z nekaj drobnimi napakami;
- 3 točke – za jezikovno dobro nalogo le z nekaterimi napakami, ki se v glavnem ne ponavljajo;
- 2 točki – za jezikovno šibko nalogo z raznovrstnimi napakami, ki se ne ponavljajo;
- 1 točka – za jezikovno šibko nalogo z raznovrstnimi napakami, ki se ponavljajo;

- 3 točke – za slogovno brezhibno nalogo le z nekaj drobnimi napakami;
- 2 točki – za slogovno dobro nalogo le z nekaterimi napakami, ki se ne ponavljajo;
- 1 točko – za slogovno šibko nalogo z raznovrstnimi napakami, ki se ne ponavljajo.

Tekmovalec/tekmovalka za **ustrezno zgradbo** svojega eseja dobi **največ 3 točke**:

- 3 točke – za logično členjeno in koherentno besedilo, besedilo ustrezne dolžine;
- 2 točki – za logično členjeno in deloma nekoherentno besedilo ali obratno;
- 1 točko – za deloma nelogično členjeno in deloma nekoherentno besedilo, besedilo je prekratko.

Članom in članicam regijskih selekcijskih tekmovalnih komisij želimo veliko zadovoljstva pri vrednotenju esejev.

Laura Brataševac, Valentina Kobal, Drago Meglič, Andreja Pavle Jurman, Urška Slavec